

JOENSUUN
SEUTUKIRJASTO

2020

Sisällysluettelo

Alkusanat.....	3
Joensuun seutukirjaston vuosi 2020 lukuina	4
Kulttuuri- ja liikuntalautakunta 2019-2021	5
Toimipisteet ja aukioloajat 2020.....	6
Poikkeusvuosi 2020.....	9
Supistettuja aukioloaikoja ja tehtävien uudelleenjärjestelyä	9
Korona sulki kirjastot liki kahdeksi kuukaudeksi	9
Kirjaston palvelut	11
Aineisto ja kokoelmat.....	12
Uutta ilmettä remonteilla ja tilajärjestelyillä	14
Remontit ja muut uudistukset.....	14
Uusia omatoimikirjastoja ja aukioloaikamuutoksia	15
Tapahtumien digiloikka	15
Monipuolista yhteistyötä	17
Hankkeet	18
Digihanke	18
Näkyä ja kuuluu	18
Vaarojen lapset lukemaan.....	19
Kynnyksetön kirjasto	19
Alueellinen kehittämistehtävä	20
Henkilöstö ja talous.....	21
Etäkahveista arkipäivää	21
Yhteenvedo Joensuun seutukirjaston taloudesta 2020.....	22

Kansi: Varausten noutopalvelu Joensuun pääkirjastolla toukokuussa 2020, kuvassa kirjastovirkailija Tuula Laaksonen

Kuva: Hanna-Maija Laaksonen

Alkusanat

Vuosi 2020 oli erikoinen monella mittapuulla. Kaupungin yt-neuvottelut, jotka käytiin syksyllä 2019, toivat aukioloaikamuutoksia osaan seutukirjaston toimipisteistä 1.3.2020 alkaen.

Melkein heti tämän jälkeen alkoi pandemia-aika, joka sulki ensin kirjastot kokonaan, mahdollisti toukokuussa take away -asioinnin ja lopulta kesäkuun alusta aloitti ajan, jolloin kirjastojenkin palveluja tarkasteltiin jatkuvasti.

Muutoksia palveluihin pandemiatilanteen mukaan tuli pitkin vuotta: pienten osallistujamäärien tapahtumia järjestettiin, kouluyhteistyö ja osa tapahtumista siirtyi etänä järjestettäviksi, kirjastoautojen asiakasmääriä rajattiin, omatoimikirjastot olivat kiinni ja sitten auki rajoitetummilla aukioloajoilla...

Vuodesta selvittiin. Selvittiin osin jopa hyvin myönteisissä tunnelmissa: opimme paljon uutta etäpalvelujen järjestämisestä ja asiakkaille saatiin tarjolle uusia kokemuksia – esimerkiksi virtuaalinen kirjailijavierailu. Kevään työnteonkeskeytykset viivästyttivät keskimäärin kirjastopalvelujen ”digiloikkaa” verrattuna moneen muuhun suureen kirjastoon ja kirjastokimppaan, mutta ponnistimme kuitenkin voimakkaasti kohti vuotta 2021, jolloin etäpalvelujen uudet tuulet vasta voimakkaammin ovat alkaneet näkyä.

Kirjastojen käyttöä seurattiin todella tiiviisti: asiakkaiden reaktiot pandemiatilanteeseen ja sitä kautta asiakaskäyttäytyminen oli jatkuvasti muuttuva arvoitus, niin kuin varmasti kaikille Suomen kirjastoille. Lopputulos vuoden lopulla oli se, että aineistojen lainaaminen notkahti melko vähän, e-aineistojen ja verkkopalvelujen käyttö kasvoi. Tapahtumien määrä koki kovan kolauksen ja asiakaskäynnit kirjastojen tiloissa jäivät toki nekin melkoisesti normaalimman vuoden tasosta. Ehkä tämän olisi voinut arvata ennaltakin, mene ja tiedä.

Tilastojen valossa positiivista oli, että lukeminen ja muu aineistojen käyttö pysyi tärkeänä osana ihmisten elämää. Tulevaisuuteen pientä pähkinää purtavaksi aiheuttaa varmasti yhteisöllisyyden, kohtaamisen ja osallisuuden vahvistaminen pandemia-ajan loppusuoralla ja sen jälkeen. Haluamme olla edelleenkin tukemassa ihmisten hyvinvointia monessa muodossa.

Suvi Pirnes-Toivanen
kirjastopalvelujohtaja

JOENSUUN SEUTUKIRJASTON VUOSI 2020 LUKUINA

18
kirjastoa

3
kirjastoautoa

262
pysäkkiä

1
laitoskirjasto

805 432
käyntiä

36 559
lainaajaa

1,77 milj
lainaa

52,54 €
kulut / asukas

778 624
niteen kokoelma

360
eri aikakaus- ja
sanomalehteä

33 607
hankintaa

661 857
verkkokäyntiä

13 679
e-lainaa

e-lainojen
kasvu
20 %

86
vakituista
työntekijää

3,3
koulutuspäivää
/ työntekijä

434
omaa
tapahtumaa

10 560
osallistujaa

87 661
tilastoitua
tietopalvelu-
tapahtumaa

362
ryhmäkäyntiä

6537
osallistujaa

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta 2019-2021

Pippuri Arto, pj.

Saarelainen Antti, vpj

Eteläpää Päivi

Hulmi Helena

Toivanen Ville

Honkanen Anu

Naakka Johanna

Pesonen Matti

Lähteenmäki Jarno

Pesonen Mira

Piironen Mika

Koskinen Sari

Tykkyläinen Jenna

Toimipisteet ja aukioloajat 2020

Joensuun pääkirjasto, Koskikatu 25, 80101 Joensuu (4217 m²)

29.2. asti ma-pe 11–20, la 10–16, su 10–16 (2. krs itsepalvelu); arkisin itsepalvelu 9-11

1.3. alkaen ma-pe 11–19, la 10–16; arkisin itsepalvelu 9-11

Noutopalvelu 11.-31.5. ma-pe 10-17

Kirjasto suljettu 18.3.-10.5.

Enon kirjasto, Alapappilantie 6 D, 81200 Eno (518 m²)

ma ja to 13–19; ti, ke ja pe 10–16

17.8. alkaen ma ja to 13-19, ti ja ke 10-16, pe 10-15

Noutopalvelu 14.-31.5. ma-to 12-17, pe 10-15

Kirjasto suljettu 18.3.-13.5.

Heinävaaran kirjasto, Isäntäläntie 1, 82110 Heinävaara (125 m²)

29.2. saakka ti 11–18, to 9-15

1.3. alkaen ti 10-17, 11.8. alkaen ti 15-18

Noutopalvelu 19.5. ja 26.5. klo 15-17

Kirjasto suljettu 18.3.-18.5. ja kesällä 17.6.-10.8.

Karsikon kirjasto, Kettuvaarantie 28, 80260 Joensuu (245 m²)

29.2. asti ma, ke, to 10–19, ti 12–16 (asukasyhdistys), pe 9–16

1.3. alkaen 13-18, ti 12-16 (asukasyhdistys), ke & to 10-16

Noutopalvelu 20.5. ja 27.5. 12-17

Kirjasto suljettu 18.3.-19.5. ja kesällä 29.6.-31.7.

Kiihtelysvaaran kirjasto, Aprakkatie 2, 82140 Kiihtelysvaara (512 m²)

29.2. asti ma 12–18, ti 8–15, ke 12–18, to 10–15, pe 10–15

1.3. alkaen ma, to 12-18, ke, pe 10-15; lehtisali aukeaa aukiolopäivinä klo 8

Noutopalvelu 14.5.-31.5. ma, ke, to 12-17, pe 10-15

Kirjasto suljettu 18.3.-13.5. ja kesällä 13.-26.7.

Kontiolahden kirjasto, Puutarhatie 5, 81100 Kontiolahti (722 m²)

ma ja to 13–19, ti ja ke 10–19, pe 10–15

Noutopalvelu 14.5.-31.5. ma-to 12-17, pe 10-15

Kirjasto suljettu 18.3.-13.5.

Lehmon kirjasto, Kylmäojantie 49, 80710 Lehmo (286 m²)

ma-to 13–19, pe 10–15

Noutopalvelu 18.5.-31.5. ma-to 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-17.5.

Liperin kirjasto, Keskustie 12, 83100 Liperi (807 m2)

ma, ke, pe 10–16, ti ja to 10–19

Noutopalvelu 14.5.-31.5. ma, ti, to 12-17, pe 10-15

Kirjasto suljettu 18.3.-13.5.

Nepenmäen kirjasto, Kärpänkatu 7, 80230 Joensuu (238,5 m2)

29.2. saakka ma, ke, pe 10–16, ti ja to 13–19

1.3. alkaen ma, ke, pe 9-16, ti, to 9-18 (itsepalvelu ti ja to 9-13)

Noutopalvelu 14.-31.5. ma-to 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-13.5.

Outokummun kirjasto, Koulukatu 7, 83500 Outokumpu (895 m2)

ma 10–18, ti 11-18, ke 10-16, to 11-18, pe 10-16; itsepalveluaika klo 9 alkaen
(kesällä ma 10–18, ti 11-18, ke 10-15, to 11-18, pe 10-15)

Noutopalvelu 14.-31.5. ma-to 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-13.5.

Polvijärven kirjasto, Polvijärventie 4 B, 83700 Polvijärvi (526 m2)

ma, ti, to 10-18, ke ja pe 10-16; itsepalvelu klo 9 alkaen

(kesällä ma, ke, pe 10-15, ti ja to 10-18)

Noutopalvelu 14.-31.5. ma-to 12-17

Kirjasto kiinni 18.3.-13.5.

Pyhäselän kirjasto, Opettajantie 3 a, 82200 Hammaslahti (522 m2)

ma-to 13–19, pe 9-16

17.8. alkaen ma-to 11-18, pe 9-16

(kesällä ma 11-18, ti 9-16, ke 11-18, to 9-16, pe 9-15)

Noutopalvelu 14.-31.5. ma-to 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-13.5.

Rantakylän kirjasto, Puronsuunkatu 1, 80160 Joensuu (209 m2)

29.2. saakka ma 10–19, ti-to 13–19, pe 10–16

1.3. alkaen ma 10-18, ti-ke 13-18, to-pe 10-16 (kesällä ma-ti, pe 10-16, ke-to 13-18)

17.8. alkaen ma 10-18, ti 10-16, ke-to 13-18, pe 10-16

23.11. alkaen ma 10-18, ti suljettu, ke 10-16, to 13-18, pe 10-16

Noutopalvelu 14.-31.5. ma-to 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-13.5.

Reijolan kirjasto, Urheilupuistontie 2, 80330 Reijola (391 m2)

ma-to 13–19, pe 9–16 (kesällä ma 13–19, ti 10–16, ke 13–19, to 10-16, pe 9–15)

22.9. alkaen ma 13-19, ti 9-16, ke-10 13-19, pe 9-16

Noutopalvelu 14.-31.5. ma-to 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-13.5.

Tuupovaaran kirjasto, Vesitornintie 5 b, 82730 Tuupovaara (375 m2)

ma ja to 14–19, ke ja pe 10–15

Noutopalvelu 14.-31.5. ma, ke, to 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-13.5. ja kesällä 27.7.-16.8.

Uimaharjun kirjasto, Honkajoentie 2, 81280 Uimaharju (138 m2)

ti 13–19 ja pe 10–16

17.8. alkaen ti 13-19, pe 10-15

Noutopalvelu 14.-31.5. ti 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-13.5.

Viinijärven kirjasto, Kirkkotie 4, 83400 Viinijärvi (150 m2)

ma 11–16, ti 12–19, ke 10-15, pe 10–15 (kesällä ma 11-16, ti 12-18, ke 10-15, pe 10-15)

Noutopalvelu 15.-31.5. ma-ti 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-14.5.

Ylämyllyn kirjasto, Ylämyllyntie 62 B, 80400 Ylämylly (272 m2)

ma, ke ja to 12-19, pe 10-15 (kesällä ma ja ke 12–18, to-pe 10-15)

Noutopalvelu 14.-31.5. ma, ke, to 12-17, pe 10-15

Kirjasto kiinni 18.3.-13.5.

Laitoskirjastot:

Siilaisen sairaala (12,5 m2)

Kirjasto kiinni 18.3.-31.8.

Poikkeusvuosi 2020

Kuten muuallakin maailmassa, myös Joensuun seutukirjaston vuotta 2020 värittivät ennen kaikkea poikkeusolot. Kaupungin yt-neuvottelujen jälkeistä arkea ehdittiin elää vain muutama viikko ennen kuin Suomeen julistettiin poikkeustila koronapandemian takia.

Supistettuja aukioloaikoja ja tehtävien uudelleenjärjestelyä

Vuoden 2019 loppupuolella Joensuun kaupunki kävi yt-neuvottelut, joiden tuloksia odotettiin tammikuulle 2020. Joensuun seutukirjaston henkilöstösäästöt toteutettiin eläköitymällä ja vähentämällä tilapäisiä työntekijöitä. Irtisanomisilta siis välttyttiin koko seutukirjaston alueella, mutta työntekijöiden määrä väheni monissa kirjastoissa ja tehtäviä piti jakaa osittain uudelleen. Lisäksi Kiihtelysvaaran kirjastossa 0,5 henkilötyövuotta siirrettiin kaupungin palvelupisteelle, joten vaikka työntekijöitä kirjastoon jäi entinen määrä, kirjastolle tehtävä työaika väheni ratkaisevasti.

Vähentyneet resurssit näkyivät etenkin toimipisteiden aukioloajoissa. Suurimmat muutokset nähtiin pääkirjastolla, Kiihtelysvaarassa ja Heinävaarassa. Pääkirjastolla päädyttiin pitkän pohdinnan jälkeen sulkemaan kirjasto arkisin tuntia aikaisemmin klo 19 ja sunnuntaiaukioloajasta luovuttiin kokonaan. Karsikon, Nepenmäen ja Rantakylän lähikirjastojen ilt-aukioloaikaa supistettiin tunnilta, minkä lisäksi Rantakylästä vähennettiin palveluaikaa yhtenä iltana viikossa.

Kiihtelysvaaran kirjasto suljettiin kokonaan tiistaisin ja Heinävaara torstaisin. Tuupovaaran kirjastossa supistukset näkyivät lähinnä satunnaisina kiinniolopäivinä sijaisjärjestelyjen vuoksi.

Uudet aukioloajat astuivat voimaan 1. maaliskuuta.

Korona sulki kirjastot liki kahdeksi kuukaudeksi

Suomen hallitus ilmoitti maanantaina 16.3. alkuillasta, että kaikki yhteiskunnan julkiset palvelut suljetaan määräajaksi 18.3. alkaen. Sulku koski myös kirjastoja ja alun perin sen oli määrä kestää 13.4. saakka. Sulkua jatkettiin myöhemmin vielä kuukaudella ja sen oli määrä päättyä 13.5.

Hallituksen ilmoitus aiheutti hämmennystä sekä kirjaston työntekijöissä että asiakkaissa, ja ruuhkia oli havaittavissa etenkin Joensuun pääkirjastolla. Kirjastojen viimeinen aukiolopäivä oli tiistai 17.3., joka oli lähes yhtä vilkas kuin maanantai-ilta: uusia kortteja tehtiin urakalla, asiakkaat hamstrasivat kirjoja ja jättivät tietopalvelupyynnöjä. Seutukirjaston henkilökunta varautui sulkuaan työtehtäviin, mutta Joensuun kaupunki ilmoitti työnteon keskeytyvän lähes koko sulkutoimenpiteiden piirissä olevalta henkilökunnalta jo torstaina 19.3. Seutukirjastoon jäi vain muutamia työntekijöitä huolehtimaan tärkeimmistä toiminnoista sulun yli.

Kirjastojen sulkeminen ei tarkoittanut ainoastaan lainauspalvelun loppumista, vaan vaikutukset ulottuivat kaupunkilaisten arkeen eri tavoilla: monelta hävisi muun muassa mahdollisuus maksaa laskuja tai asioida viranomaisten kanssa, kun kirjaston tietokoneelle ei päässyt.

Täyssulku päättyi yhtä odottamattomasti kuin alkoikin. Maanantaina 4.5. sisäministeri Maria Ohi-salo ilmoitti, että kirjastojen uloslainaus on mahdollista välittömästi. Työntekijöitä kutsuttiin takaisin töihin pikavauhtia pohtimaan, mitä kirjastomaailmassa uusi termi tarkoittaa ja miten lainaaminen käytännössä toteutetaan. Joensuun seutukirjastossa avattiin varausten noutopalvelu eli niin sanottu take away -asiointi valtakunnallisesti ensimmäisten joukossa, maanantaina 11.5. Työntekijöistä palasi noutopalvelun alkaessa töihin noin puolet, ja loput toukokuun lopussa, kun kirjastojen ovet päästiin avaamaan laajemmin 1.6. alkaen.

Korona-aika on aiheuttanut kirjastossa kahtalaisia tunteita. Nopeiden käänteiden kevät aiheutti stressiä ja töiden kasautumista, tehostettu siivous on puolestaan lisännyt päivittäistä työtä. Myös peruuntuneet tapahtumat keväällä ja syksyllä aiheuttivat turhautumista, eikä uusia tapahtumia tai palveluita uskallettu aina valmistella muuttuvien olosuhteiden keskellä. Toisaalta koronan kii-rehtimä digiloikka ja uudet palvelut ovat olleet positiivisia uudistuksia. Etävinkkauksia kouluille kokeiltiin monissa kirjastoissa onnistuneesti jo vuoden 2020 puolella, ja vaikka tapahtumia oli vähemmän, osallistujamäärä moninkertaistui, kun esimerkiksi lukupiiriin tai Finlandia-ehdokkaiden esittelyyn pääsi osallistumaan etäyhteyksien turvin matkojenkin päästä. Digiloikka tehtiin myös työvälineiden suhteen: esimerkiksi vielä keväällä monelle vieras Teams oli syksyllä jo yleisesti käytössä ja etäkokoukset arkipäivää. Korona antoi myös sysäyksen kokeilla harkinnassa olleita ostopalveluita, esimerkiksi kirjojen hankintaa valmiiksi muovitettuna.

Uudet käytännöt, kuten turvavälit, maskit ja korostettu käsihygienia osoittautuivat kirjastoissa toimiviksi, ja asiakkaat ottivat ne vastaan pääsääntöisesti positiivisesti. Myös kirjastoautojen henkilörajaus neljään asiakkaaseen kerrallaan toimi hyvin. Toisaalta esimerkiksi pääkirjaston lukusali Vipusessa huomattiin, että lukupaikkojen ja asiakaskäytössä olevien tietokoneiden vähentäminen sekä ryhmätyötilojen sulkeminen korosti niiden tarvetta entisestään.

Lukeminen ja muut kirjaston tarjoamat palvelut pysyivät ihmisille tärkeinä poikkeusolojen aikana. Monelle seutukirjaston työntekijälle onkin jäänyt poikkeusvuodesta mieleen myös asiakkaiden kiitollisuus kirjastojen avauduttua – etenkin vasta elokuussa reiteilleen palanneita kirjastoautoja odotettiin innolla. Paljon kaivattu palvelu oli myös Siilaisen laitospalvelu, joka avattiin tauon jälkeen syyskuun alussa. Sairaalan oman linjauksen mukaisesti palvelu oli kuitenkin hyvin supistettua koko loppuvuoden.

Huolestuttavampi koronan mukanaan tuoma käänne on lainamäärien ja kirjastokäyntien väheneminen. Osa selittyy kevään sulkuaajalla, mutta tilastot näyttävät, etteivät kaikki asiakkaat palanneet kirjastoon syyskaudellakaan. Tilastojen lisäksi asiakaskato on pantu merkillä kirjastoissa. Esimerkiksi Liperin kirjastossa arvellaan, että monet iäkkäämmistä asiakkaista ovat jättäneet kirjastossa käymisen nyt kokonaan väliin.

Monien muiden kirjastojen tavoin seutukirjastolla on töitä tehtävänä, jotta loputkin asiakkaat palaavat kirjastoon pandemian laannuttua.

Kirjaston palvelut

Vuoden 2020 aikana Joensuun seutukirjastosta lainattiin 1 769 257 kertaa, josta lähes puolet eli 820 450 kertaa Joensuun pääkirjastolta. Ero vuoteen 2019 on lähes puoli miljoonaa lainaa. Kirjastojen sulkeminen koronan takia selittää asiaa osittain, mutta pientä notkahdusta on tapahtunut myös vertaillessa loppuvuoden lukuja toisiinsa. Myös kirjastokäyntejä on tilastoitu vähemmän: vuonna 2020 seutukirjastossa käyntejä kertyi 805 432 eli peräti 32 % vähemmän kuin edeltävänä vuonna.

**1 769 257
lainaa**

**805 432
kirjasto-
käyntiä**

Kerran kuussa pidettävien otantojen avulla tietopalvelutapahtumia tilastoitiin vuonna 2020 seutukirjaston alueella 87 661 eli 30 % vähemmän kuin vuonna 2019. Otannalla tilastoidaan kirjastossa tarjottavaa henkilökohtaista palvelua, kuten aineiston paikantamista ja kirjaston palveluiden opastusta sekä vaativampaa tiedonhakua ja neuvontaa.

Myös ryhmien määrässä on nähtävissä huomattava notkahdus normaaliin verrattuna. Kirjavinkkauksia ja medialukutaitoon liittyviä koulutuksia järjestettiin vuoden aikana 212 ryhmälle, tiedonhaun ja kirjastonkäytön opetusta 138 ryhmälle. Lisäksi muita ryhmiä oli 12, joten koko vuoden kokonaismääräksi tulee 362 eli reilu puolet vuoden 2019 ryhmistä.

Koronan mukanaan tuomista asiakasrajoituksista huolimatta kirjastoautot pysyivät tärkeänä tapana tuoda kirjastopalvelut lähemmäs päiväkoteja ja kouluja sekä haja-asutusalueiden asukkaita ja muita asiakkaita, joilla lähimpään kirjastoon on pitempi matka. Seudun kolmella kirjastoautolla oli vuoden aikana 262 pysäkkiä ja autoista lainattiin 143 330 kertaa.

**262
kirjastoauton
pysäkkiä**

Liperin kirjastoauton reittejä muokattiin loppuvuodesta, koska Vaara-kirjastoihin tammikuussa 2021 liittynyt Heinävesi alkoi ostaa seutukirjastolta kirjastoautopalvelua vuoden 2021 alusta alkaen. Joensuun kirjastoauto Mysteeri puolestaan tuli entistä lähemmäksi asiakkaita oman Facebook-profilinsa ja muutenkin lisääntyneen sosiaalisen median käytön myötä. Auton arkeen päästäänkin nyt kurkistamaan ihan eri tavalla kuin aiemmin!

**362 ryhmää
6 537
osallistujaa**

**701 saatua,
672 lähetettyä
kaukolainaa**

Vuoden 2020 aikana seutukirjastosta lähetettiin 672 kaukolainaa eli noin puolet vuoden 2019 kokonaismäärässä. Kyseessä on osittain tilastoharha, sillä vuoden 2020 tilastossa ei ole mukana kaukolainojen uusintoja, toisin kuin vuoden 2019 luvussa. Lisäksi vähentyneiden kaukolainojen määrää selittää jälleen koronapandemia – esimerkiksi Uudenmaan kirjastoissa toimittiin hyvin rajatuin palveluin lähes koko vuoden ajan, joten kaukolainapyyntöjäkään ei tullut normaaliin tapaan. Kaukolainoja otettiin vastaan seutukirjastossa vastaan vuoden 2020 aikana 701 kappaletta.

Aineisto ja kokoelmat

Joensuun seutukirjasto tarjosi vuonna 2020 asiakkailleen 778 624 niteen kokoelman, josta suurimman osan eli 666 306 muodostivat kirjat. Lisäksi kokoelmiin kuului 48 895 musiikkiaänitettä, 17 882 muuta äänitettä, kuten äänikirjoja ja lukemisesteisille tarkoitettuja Celia-äänikirjoja, 20 020 nuottia ja partituuria ja 17 306 videotallennetta. Muita aineistoja, kuten lauta- ja konsolipelejä sekä erilaisia esineitä oli kokoelmissa 8 215.

**778 624
niteen
kokoelma**

Hankintoja seutukirjastoon tehtiin vuoden 2020 aikana 33 607 nidettä, joista reilu kolmasosa eli 12 514 pääkirjastolle. Huonokuntoisia niteitä poistettiin vuoden aikana kokoelmasta yhteensä 49 041 nidettä. Hankintaa helpottamaan käyttöön otettiin myös uusi hankintaportaali.

Musiikkiosaston lainattavien soitinten valikoima kasvoi vuonna 2020 puoliakustisella bassolla ja cajón-lyömäsoittimella. Etenkin pääkirjaston hankintaosastolla riitti pohdittavaa, kun lainauskuntoon saatettavaksi tuli soittimien lisäksi monenlaista uutta, kuten Vaarojen lapset lukemaan -hankkeen tuottamat teemalaukut varhaiskasvatuksen tarpeisiin ja LähiTapiolan lahjoittamat verenpainemittarit. Kesän kynnyksellä lainattavaksi tuli jopa Atrian lahjoittama grilli.

Vuonna 2019 aloitettua kausikorttiyhteistyötä urheiluseurojen ja kulttuuritoimijoiden kanssa jatkettiin myös vuonna 2020, mutta korona lopetti monet kaudet lyhyeen eikä uusia kortteja enää hankittu loppuvuonna. Tosin vielä kesällä pesäpallojoukkue JoMa toimitti lainattavat kausikortit sekä naisten että miesten sarjaan. Vuoden viimeinen kausikortti poistui kirjaston valikoimasta joulukuussa, kun Botanian kortissa loppui voimassaoloaika. Kausikorttikokeilu herätti paljon positiivista huomiota ja sai kiitosta asiakkailta. Yhteistyötä päästäänkin toivottavasti jatkamaan vielä tulevana vuosina.

Joensuun seutukirjaston kokoelmiin kuului myös noin 360 erilaista sanoma- ja aikakauslehteä. Syyskaudella kokoelmasta karsittiin vähiten luettuja lehtiä tulevaa vuotta varten, sillä kirjastossa valmisteltiin uuden e-lehtipalvelun eMagzin käyttöönottoa vuoden 2021 alusta. Palvelun lehtivalikoimasta järjestettiin myös kysely asiakkaille alkusyksystä.

**n. 360
aikakaus- ja
sanomalehteä**

**997 e-kirjaa
13 679
e-lainaa**

Kevään sulkuaikana kirjaston e-aineistot olivat saatavilla normaalisti ja niihin panostettiin pitkin vuotta. E-kirjalisenssi hankittiin 551 uuteen kirjaan (+ 40 %) ja yhteensä käytössä oli 997 e-kirjaa Vaara-kirjastojen yhteisessä kokoelmassa (+ 37 %). E-lainojen määrä kasvoi jälleen 20 %, yhteensä e-kirjojen lainoja kertyi vuoden aikana 13 679. E-lehtien lukukerrat ja musiikkipalvelu Naxos Music Libraryn käyttökerrat seutukirjastossa pysyivät lähes samana edelliseen vuoteen verrattuna, e-lehtiä luettiin 16 545 kertaa, Naxosta käytettiin 10 283 kertaa. Voidaan kuitenkin ajatella, että e-lehtien käyttö kasvoi jopa voimakkaasti, sillä suosituin lehtipalvelu ePress on käytössä vain kirjastosta käsin eli se oli asiakkaiden ulottumattomissa lähes neljännesvuoden.

Verkkokäyntejä seutukirjaston alueelta tilastoitiin koko vuoden aikana 661 857 kappaletta eli yli 15 % enemmän kuin vuonna 2019.

Vuonna 2020 Joensuun pääkirjastolla sijaitsevaan Pohjois-Karjala-kokoelmaan hankittiin Pohjois-Karjalaan, Laatokan Karjalaan, karjalaisuuteen ja ortodoksisuuteen liittyvään tietokirjallisuutta, sekä Pohjois-Karjalasta kotoisin olevien kirjailijoiden tuotantoa. Kukin kirjasto ylläpiti omaa kotiseutukokoelmaansa. Maakuntakokoelman ja kotiseutukokoelmien hankintaperiaatteet päivitettiin ja otettiin käyttöön syyskuussa. Samalla tehtiin ajantasainen lista kirjastojen kotiseutuaineistovastaavista sekä kunkin kirjaston erityisaiheista. Pohjois-Karjala-kokoelman aineistonostot saivat uutta tuulta, kun kokoelmasta nostettiin esiin eri teemoin koottuja muisteluaineistoja, jotka konkreettisten aineistoesittelyjen lisäksi listattiin pysyvästi kirjaston verkkosivuille. Pohjois-Karjala-kokoelman aineistoista pidettiin näyttely tammikuussa. Loppuvuodesta aloitettiin myös kotiseututietokantojen uudistustyö.

**661 857
verkkokäyntiä**

Uutta ilmettä remonteilla ja tilajärjestelyillä

Koronan myötä kaikissa seutukirjaston toimipisteissä jouduttiin järjestelemään tiloja uusiksi: istumapaikkoja ja asiakaspäätteitä vähennettiin, automaatteja siirreltiin, tiskeihin asennettiin pleksit ja kalusteiden paikkoja mietittiin niin, että jonottaminen olisi mahdollista turvavälejä noudattaen. Osa tiloista oli pois käytöstä syksyyn saakka. Esimerkiksi Nepenmäen kirjastossa lukuportaiden sulkeminen tarkoitti huomattavaa osaa koko kirjaston pinta-alasta.

Remontit ja muut uudistukset

Myös muita tilauudistuksia nähtiin vuoden aikana. Joensuun pääkirjaston lasten ja nuorten osaston remontti oli suunnitteilla vuosia, ja töihin päästiin lopulta juhannuksen jälkeen kesällä 2020. Alkuperäisen arvion mukaan osaston oli määrä aueta lokakuussa ja lapsille ja nuorille avattiin oma Minikirjasto pääkirjaston Muikku-saliin heinäkuusta syyskuuhun. Remontin aikataulun venyessä avattiin lukusali Vipusen yhteyteen lasten ja nuorten kirjanurkka, josta löytyi suppea valikoima lainattavaa aina joulukuun alkuun saakka. Remontoitu lasten ja nuorten osasto päästiin lopulta avaamaan 9.12. Avajaiset järjestettiin Instagram Livessä. Remontoitu osasto vastaa paremmin tämän päivän kirjastonkäyttäjien tarpeita: käytössä on enemmän lukupaikkoja ja pyörillä olevat hyllyt mahdollistavat tilan muuntelun tarpeen mukaan. Osastolle saatiin myös monitoimitila, jossa voi järjestää erilaisia tapahtumia ja luokkavierailuja. Kaikkia uutuuksia ei otettu heti käyttöön: pelitilat ja taaperoiden leikkialueen lelut jäivät vielä odottamaan koronatilanteen rauhoittumista.

Lasten ja nuorten osaston remontti aiheutti pääkirjastolla muitakin tilajärjestelyjä. Koska Muikkusali toimi Minikirjastona, pääkirjastolle vakiintunut verenluovutus oli järjestettävä lukusali Vipussa. Tilapäisjärjestelystä tuli kahtalaista palautetta: siinä missä veripalvelu ja luovuttajat pitivät Vipusta jopa Muikkusalia parempana tilana, koitui verenluovutuksesta toistuvaa häiriötä lukusalin asiakkaille ja meluhaittaa myös aikuistenosastolle. Lisäksi lukusalin hiljainen tila toimi remontin ajan lasten ja nuorten varastona, ryhmätyötila Opinpesä taas osaston työhuoneena. Molemmat tilat olivat pois asiakaskäytöstä loppuvuoden.

Ylämyllyn kirjaston vuotta väritti niin ikään uuden kirjastotilan suunnittelu, joka jatkui läpi vuoden. Muutto uusiin, yläkoulun yhteyteen rakennettuihin tiloihin tapahtuu kesällä 2021. Uuden kirjaston kalustuksen ja palveluiden suunnittelua varten järjestettiin vuonna 2020 asiakasraati sekä kysely. Näin saatiin kerättyä asiakkaiden toiveita ja ajatuksia suunnittelutyön tueksi.

Myös muissa seutukirjaston toimipisteissä tehtiin tilauudistuksia: Enon kirjastossa lukusalitila muutettiin nuorisotilaksi ja lehtien lukunurkkaus järjesteltiin kirjastosalin puolelle. Aiemmin varastotilana toiminut kirjastosalin parvi avattiin asiakkaille ja sieltä löytyy nyt Enon kirjaston kotiseutukokoelma. Polvijärven kirjastossa saatiin lisää tilaa remontoimalla ja sisustamalla kellari. Riverian opiskelijoiden seinämaalauksen koristeleva tila palvelee monipuolisesti erilaisissa tapahtumissa, kuten kirjavinkkauksissa, tiedonhaun opetuksessa ja lukupiireissä.

Uusia omatoimikirjastoja ja aukioloaikamuutoksia

Heti tammikuussa avattiin omatoimikirjasto Outokummussa ja Nepenmäki seurasi perässä helmikuussa. Etenkin Outokummussa uudistus oli odotettu, ja ensimmäisen viikon aikana tehtiin yli sata omatoimisopimusta. Reijolassa aloitettiin keväällä kokeilu omatoimiajan jatkamisesta iltaisin klo 22 saakka, mutta kokeilu jäi lyhyeksi koronan suljettua kirjastot. Kun omatoimikirjastot avattiin jälleen alkusyksystä, riittävän siivouksen varmistamiseksi seutukirjaston alueella päädyttiin pitämään omatoimikirjastot kokonaan kiinni viikonloppuisin ja arkipyhinä.

**8
omatoimi-
kirjastoa**

Polvijärvellä ja Kontiolahdella valmisteltiin omatoimen käyttöönottoa, mutta vuoden 2020 aikana kumpaakaan omatoimikirjastoa ei vielä avattu. Sen sijaan Polvijärvellä lisättiin itsepalvelutunti arkiamuuihin. Itsepalvelu helpottui myös Ylämyllyn kirjastossa, jonne saatiin aiempaa luotettavampi lainaus- ja palautusautomaatti. Samalla toimiva automaatti vapautti henkilökunnan työaika muihin tehtäviin.

Rantakylässä huomattiin, että lyhyeksi suunniteltu aika normaalia ahtaammissa väistötiloissa tulee jatkumaan pitempään ja kirjaston aukioloaikoja muokattiin sen mukaisesti: Rantakylän kirjasto on kokonaan kiinni tiistaisin, ja kouluyhteistyötä keskitetään tehtäväksi kiinnioloapäivinä. Samalla Karsikon kirjastoon saatiin lisää palveluaukioloa eli entisen asukasyhdistyksen päivystyksen sijaan Karsikon kirjastossa on nyt henkilökuntaa paikalla myös tiistaisin. Vuoden aikana myös lainausautomaatti siirrettiin Karsikosta Rantakylään.

Tapahtumien digiloikka

Vuosi 2020 oli myös tapahtumien suhteen erikoinen. Vuosi aloitettiin normaalien suunnitelmien merkeissä, mutta tapahtumia jouduttiin kokoontumisrajoitusten vuoksi perumaan maaliskuun alussa jo ennen kuin kirjastojen tiedettiin menevän kiinni.

Vaikka tapahtumia kertyi vuoden ajalta normaalia vähemmän, loppuvuoden etätapahtumat mahdollistivat huomattavasti laajemmat osallistujamäärät yksittäisiin tapahtumiin. Esimerkiksi Finlandia-ehdokkaiden esittely ja pääkirjaston Gastrolukupiirin osana järjestetty keittokirjaraati tavoittivat moninkertaisen yleisön paikan päällä järjestettäviin tapahtumiin verrattuna. Tämän perusteella onkin syytä ajatella, että ainakin osittaiset etätapahtumat ovat tulleet seutukirjaston palveluvalikoimaan jäädäkseen.

**434
tapahtumaa
10 560
osallistujaa**

Vaikka etätapahtumat koettiin monissa kirjastoissa alkuun vieraiksi, ne otettiin haltuun nopeasti. Koulujen kirjavinkkauksia alettiin pitää etänä jo alkusyksystä ja avoimet etätapahtumat seurasivat pian perässä. Alkukankeuksissa auttoi etenkin Näkyy ja kuuluu -hanke, joka toimi teknisenä apuna ensimmäisissä livelähetyksissä eri alustoilla. Etätapahtumia järjestettiin niin lapsille kuin aikuisillekin.

Tapahtumia, joissa kirjasto oli päävastuullinen järjestäjä, oli seutukirjastossa vuoden aikana 434 kappaletta eli noin 40 % edellisen vuoden määrästä. Tapahtumista noin kolme neljäsosaa eli 316 tapahtumaa liittyi kirjallisuuteen ja lukemisen edistämiseen. Osallistujia tapahtumissa oli yhteensä 10 560. Kirjaston järjestämiä isompia näyttelyitä oli vuoden aikana 23 kappaletta.

Tapahtumia järjestettiin kaikenikäisille. Lapsille ja nuorille suunnattuja tapahtumia olivat muun muassa Harry Potter Book Night helmikuussa, erilaiset elokuvaesitykset sekä työpajat. Esimerkiksi Nepenmäellä järjestettiin Kalevalanpäivän loitsutyöpaja sekä Joensuun Otakujen Manga-paja kirjaston Talvihauskaa-tapahtuman aikana. Viinijärvellä kokeiltiin kirjastonkäytönopetusta Murhamysteeri-konseptilla. Nuorteniltoja järjestettiin yhteistyössä nuorisotoimen kanssa sekä keväällä Pyhäselän kirjastossa että virtuaalisesti syksyllä Reijolassa. Teatteri Traktorin Hui kauhistus! -näytelmän maistiaisesitys nähtiin Joensuun pääkirjastolla ja Liperin kirjastolla. Lapsille suunnattuja musiikkitapahtumia olivat esimerkiksi Joensuun kaupunginorkesterin kanssa yhdessä järjestetty Hannu Porkan vetämä Poken rytmipläjäys ja alttoviulisti Katri Hännisen Ankka musiikin luo-moissa -soitinesittely Joensuun pääkirjastolla sekä Uimaharjun Lorujuna-konsertti, jossa vieraili folk-muusikko Pasi Tolvanen.

Aikuisille kohdennettuja tapahtumia olivat esimerkiksi lukupiirit, luennot sekä runoillat, etätapahtumista etenkin jo perinteinen Finlandia-ehdokkaiden esittely marraskuussa ja kaksi Gastrolukupiiriä syyskaudella. Senioriasiakkaille suunnatut tapahtumat keskittyivät ensisijaisesti digiopastuksiin. Lisäksi esimerkiksi Kiihtelysvaaran ja Tuupovaaran kirjastot tekivät seniorityötä palvelutaloissa muistelu- ja tarinatuokioiden merkeissä. Ylämyllyltä taas jalkauduttiin helmikuussa SPR:n ikäihmisten kerhoon esittelemään äänikirjoja ja Celian palveluita.

Pääkirjaston musiikkiosasto jatkoi tiivistä yhteistyötään Joensuun kaupunginorkesterin kanssa, vaikka monet syyskaudelle suunnitellut tapahtumat pitikin jälleen perua. Orkesteri omaksi -keskustelusarjassa järjestettiin kuusi tilaisuutta, joiden vetäjänä toimi Joensuun kaupunginorkesterin kapellimestari Eero Lehtimäki. Lisäksi Jazzkerho -76 järjesti pääkirjastolla kaksi soivaa luentoa, ja yhteistyötä tehtiin myös Taiga-kvartetin kanssa, joka soitti pääkirjastolla kaksi lounaskonserttia loppuvuodesta.

Ulkopuolisten järjestämiä näyttelyitä oli lähes kaikissa kirjastoissa pitkin vuotta. Niistä mieleen ovat jääneet erityisesti pääkirjaston ala-aulassa ja lehtisalissa syyskaudella nähty Jos lehmät puhuisivat -näyttely, jonka taustalla oli MTK:n yhteisötaideprojekti, sekä Nepenmäen kirjastossa pidetty Planin Tyttöjen puolella -valokuvanäyttely, jossa oli esillä Meeri Koutaniemen valokuvia. Kontiolahden kirjastossa järjestettiin kirjaston ja Karelia Folk ry:n yhteistyönä Karjalan kielen päivän näyttely, johon yhdistettiin teemaksi 100 vuotta kirjailija Yrjö Lösösen syntymästä. Liperissä vuoden tärkein näyttely oli Liperi-Seuran arkistoista koottu näyttely paikallisen, jo edesmenneen valokuvaajan kuvista. Näyttely esitteli alueen rakennuskantaa, tapahtumia ja elämää 1950 - ja 1960-luvuilta. Tuupovaarasta muistetaan esimerkiksi nostalginen Joulukorttien viisi vuosikymmentä -näyttely.

Monipuolista yhteistyötä

Myös vuonna 2020 seutukirjaston tärkeimmät yhteistyökumppanit olivat paikalliset päiväkodit, koulut, hoivakodit, nuorisotoimi, kuntien vapaa-aikapalvelut, seurakunnat, lähiseutujen asukas-yhdistykset ja Martta-yhdistykset sekä Joensuun seudun kansalaisopisto, Sanaratas ja Joen Severi. Joensuun pääkirjasto jatkoi yhteistyötään Joensuun kaupunginorkesterin, Jazzkerho -76:n, Joensuun konservatorion, Pohjola-Nordenin, kirjailijayhdistys Ukrin ja Joensuun taiteilijaseuran kanssa. Eri toimipisteissä tehtiin yhteistyötä pitkin vuotta myös Joensuun Nuorisoverstaan, Setlemen-tin, Zonta-kerhon ja Pyhäselän vankilan kanssa. Nepenmäen kirjasto pääsi osallistumaan joensuulaisen jalkapalloseura Jipon Tekoja-kampanjaan, kun Jippo tuli kuvaamaan lukemiseen innostamisvideon Nepenmäelle.

Vuonna 2020 seutukirjastossa kokeiltiin myös uusia kouluyhteistyön muotoja. Esimerkiksi Viinijärvellä otettiin koulun kanssa käyttöön kirjastovälkät, jotta koululaiset saavat lainattua myös kotiin vietävää luettavaa. Rantakylässä päädyttiin tilaongelmien takia sulkemaan kirjasto yhtenä päivänä viikossa ja kouluyhteistyö keskitetään tehtäväksi sinä päivänä muualla. Kirjasto myös aloitti uudenlaisena palveluna säännöllisen popup-kirjastotoiminnan Rantakylän Normaalkoululla: henkilökunta on koululla yhtenä päivänä viikossa pitämässä kirjastopistettä ala- ja yläkoululaisille ja tuovat näin kirjastopalvelut helposti koululaisten ulottuville.

Lisäksi seutukirjaston eri toimipisteet osallistuivat moniin muiden koordinoimiin hankkeisiin ja projekteihin. Esimerkiksi Liperin kirjasto teki yhteistyötä Liperin kunnan kanssa Sanataide sateen-varjo! -hankkeessa, jossa pyritään parantamaan lukutaitoa ja -intoa varhaiskasvatuksen ja alakou-lun ensimmäisten luokkien parissa, sekä kunnan Kielitaituri-hankkeessa, jonka tavoitteena on turvata lasten monilukutaito. Viinijärven ja Ylämyllyn kirjastot puolestaan osallistuivat Liperin kun-nan varhennetun englannin kielen hankkeeseen, jossa oppilaita tutustutetaan englannin kieleen jo ensimmäiseltä luokalta lähtien.

Sekä Tuupovaaran kirjaston että kirjastoauto Mysteerin henkilökuntaa jatkoi Itä-Suomen kirjasto-jen osaajat -hankkeen senioriosaajien verkostossa. Nepenmäeltä osallistuttiin AVI:n järjestämään valtakunnalliseen Kirjastotilat-koulutukseen, jossa henkilökunta esitteli Nepenmäen kirjaston toi-mintaa. Joensuun pääkirjasto taas tarjosi tilat esimerkiksi Opintokeskus Siviksen lukupiirille ja Jo-ensuun kaupungin Culture Open: Creating Culture Together -hankkeelle, jonka puitteissa kirjas-tolla järjestettiin useita työpajoja vuoden 2020 aikana.

Hankkeet

Vuoden 2020 aikana Joensuun seutukirjastossa oli käynnissä monia hankkeita, joista suuri osa oli Pohjois-Karjalan Vaara-kirjastojen yhteisiä.

Digihanke

Syyskuussa 2019 käynnistynyt Yleisten kirjastojen digihanke jatkui Vaara-kirjastojen alueella koko vuoden 2020. Hankkeen tärkeimmät tavoitteet olivat kirjastojen henkilökunnan digitaitojen kehittäminen sekä kirjastojen ja muiden digituen toimijoiden yhteistyön vahvistaminen.

Vuonna 2020 digihankkeen koulutuksia olivat muun muassa Turvallisesti verkossa, Mobiililaitteet ja tabletit, Digitapahtumat ja palvelut paikkakunnallasi sekä Vaara-kirjastojen viestintä ja some.

Vaikka hankkeen koulutukset kuormittivatkin henkilökuntaa vuoden aikana jonkun verran, ne koettiin myös hyödyllisiksi. Vuoden 2020 lopussa toteutetun kyselyn mukaan kirjaston henkilökunta on koulutusten myötä saanut lisää varmuutta vastata digikysymyksiin, minkä lisäksi motivaatio omien digitaitojen kehittämiseen on noussut. Esimerkiksi ennen hanketta toteutetussa kyselyssä henkilökunta arvioi asteikolla 1-5 väitteen ”Tunnen paikkakuntani muita digituen tarjoajia. Osaan ohjata asiakkaan tarvittaessa heidän palvelujensa äärelle.” keskiarvolla 2,97. Joulukuussa 2020 tehdyssä kyselyssä keskiarvo nousi 4,14:een. Vastaavasti väitteen ”Tunnen digituen toimintaperiaatteet ja eettiset ohjeet” keskiarvo nousi 3,15:sta 4,25:een. Väitteen ”Osaan asentaa sovelluksen mobiililaitteeseen tai tablettiin” keskiarvo nousi 3,6:sta 4,95:een.

Koska hankkeen koulutuksia ei koronan takia voitu pitää suunnitellusti, hanke jatkui vielä kevään 2021 puolelle ja digituen lähitapahtumien järjestäminen jäi käytännössä suunnitteluasteelle. Hankkeen viimeiset kuulumiset voimme lukea ensi vuoden vuosikertomuksesta.

Näkyä ja kuuluu

Vaara-kirjastojen yhteinen Näkyä ja kuuluu -hanke käynnistyi syksyllä 2020. Hankkeessa parannetaan kirjaston henkilökunnan valmiuksia tuottaa audiovisuaalista sisältöä eri alustoilla. Syyskuudella hankkeessa tehtiin pääasiassa laitehankintoja ja lokakuussa pidettiin yhteisen koulutuspäivän työpaja somevideon tekemisestä. Syksyllä myös valmisteltiin podcast-koulutusta alkuvuodelle 2021. Hanke oli tärkeä yhteistyökumppani Joensuun seutukirjaston etä tapahtumien käynnistämässä. Hankkeen puitteissa tehtiin syksyllä useampi Instagram- ja Facebook-live. Näitä olivat muun muassa Peliviikon instalive sekä Finlandia ehdokkaiden esittely, Vintti Open Mic ja Gastro-lukupiiri Facebookissa. Lisäksi hanke tuotti erilaisia ohjevideoita henkilökunnalle ja asiakkaille. Tärkein sisällöntuotantoon liittyvä aika hankkeella on keväällä 2021, joten tuloksia näemme tarkemmin vuoden 2021 vuosikertomuksesta.

Vaarojen lapset lukemaan

Vuoden lopussa päättyi Vaarojen lapset lukemaan -hanke, jonka tavoitteina oli luoda Vaara-kirjastoille alle kouluikäisten lasten ja lapsiperheiden palvelumalli, kehittää teemaan liittyvää osaamista sekä kirjastohenkilökunnan että kohderyhmän kanssa työskentelevien kesken.

Tavoitetta lähestyttiin kolmella tavalla: henkilökunnan ja yhteistyökumppanien koulutuksella, vahvistamalla kirjastojen yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvoloiden ja järjestöjen kanssa, sekä tekemällä erilaisia toimintakokeiluja alle kouluikäisille lapsille. Koronaepidemian vuoksi hanke keskeytettiin heinäkuun ajaksi ja kevään tapahtumat siirrettiin syksylle. Epidemian takia osa toimintakokeiluista muutettiin virtuaalisiksi, osaa muokattiin ja kaksi jouduttiin perumaan. Myös neuvolayhteistyö jäi hankkeen aikana suunnitteluasteelle epidemian vuoksi.

Toimintamallien kuvaukset luotiin siten, että niitä voi hyödyntää myös ilman hanketyöntekijää. Myös tapahtumamateriaaleista eri kokoisissa kirjastoissa on mahdollista valita omaan yksikköön sopiva kokonaisuus. Hankkeen aikana tuotetut toimintakokeilujen kuvaukset, ohjeet ja välineet jäävät kirjastojen käyttöön ja ovat siirrettävissä muun kirjastojen välisen kuljetuksen avulla erilaisiin tapahtumiin ja kirjaston tarjoamia palveluita varten. Myös yhteistyö eri toimijoiden kanssa jatkuu hankkeen päätyttyä virkatyönä.

Kynnyksetön kirjasto

Vuoden 2020 maaliskuussa päättyi myös Kynnyksetön kirjasto -hanke, jonka tavoitteena oli kehittää palvelujen saavutettavuutta Joensuun seutukirjastossa. Pilottikirjastoina olivat Joensuun pääkirjasto ja Pyhäselän kirjasto. Vielä kevään 2020 puolella hankkeen puitteissa teetettiin selkokielistä materiaalia koko Vaara-kirjastoille (esite, verkkosivu, käyttösaannöt) ja uusittiin Joensuun pääkirjaston ala-aulan opasteet saavutettavammiksi. Hanke myös tuotti erilaisia tarkistuslistoja esteettömyyden varmistamiseksi.

Hankkeen kautta saatiin arvokasta tietoa paitsi kirjastojen esteettömyydestä, myös yhteistyökumppaneista ja kokemusasiantuntijoista.

Esteettömyys on edistynyt pilottikirjastoissa, joten esimerkiksi apuvälinein liikkuvien, kuulo- tai näkövammaisten ja ikäihmisten on entistä helpompi käyttää kirjaston palveluita. Myös sosiaalisen saavutettavuus erityisryhmien osalta on päässyt alkuun hakeutuvan kirjastotyön ja aktiivisen yhteydenpidon kautta. Ikäihmisten, mielenterveyskuntoutujien tai eri tavoin toimintarajoitteisten sekä maahanmuuttajien on helpompi käyttää kirjastoa, koska henkilökunnalla on enemmän tietoa saavutettavuuden osa-alueista ja saavutettavuuden hyväksi on tehty konkreettisia toimia.

Alueellinen kehittämistehtävä

Joensuun seutukirjasto toimii Pohjois-Karjalan kuntien alueella alueellisesta kehittämistehtävästä vastaavana kirjastona. Kehittämistehtävän alue kattaa koko Vaara-kirjastot.

Yhteiset työryhmät muodostavat keskeisen osan AKE-toimintaa Pohjois-Karjalassa. Alueellisen kehittämistehtävän vuosi alkoi työryhmänvetäjien päivällä, jossa työryhmien vastaavat kokoontuivat päiväksi kehittämään ja ideoimaan oman ryhmänsä toimintaa. Työryhmiä oli vuonna 2020 yhdeksän: asiakaspalvelu, Koha-kirjastojärjestelmän pääkäyttäjät, kokoelma, koulutus, kuvailu, lapset ja nuoret, saavutettavuus, tapahtumat sekä viestintä.

Tärkeä osa AKE-toimintaa Pohjois-Karjalassa on työryhmänvetäjien kierros alueen kirjastoissa. Suunnitelman mukaisesti vuonna 2020 AKE-kierroksen toteuttivat viestintä- ja LANU-työryhmien vastuuhenkilöt. Kierros alkoi seutukirjaston alueelta ja laajeni myöhemmin lähes kaikkiin Vaara-kirjastoihin. Koronatilanteen pahennuttua vierailut siirrettiin etämuotoon ja hoidettiin Teamsin välityksellä. Kierroksella vierailtiin 24 eri kirjastossa.

AKE-työnä järjestettiin myös lukuisia etäkahveja kirjastojen henkilökunnalle. Aiheet valittiin niin, että ne koskisivat mahdollisimman laajaa joukkoa eri tehtävissä työskenteleviä henkilöitä. Etäkahveja ennätettiin järjestää syksyn kuluessa yhteensä 11 kappaletta ja osallistujia oli yhteensä 246. Lisäksi Vaara-johtajien omia etäkahveja pidettiin viisi kertaa.

AKE-toiminta pysyi sulkuaikanakin aktiivisena. Yhteistyö muiden alueiden kanssa esimerkiksi someaineistojen ja sisältöjen jakamisessa oli tärkeää. Palavereja pidettiin muiden AKE-toimijoiden lisäksi myös yleisten kirjastojen valtakunnallisen kehittämistehtävän kanssa. Alueellinen yhteistyö aloitettiin myös digiasioissa, kun Itä-Suomen digiosaajien verkostotoiminta käynnistettiin hiljaiselon jälkeen uudelleen.

Vaara-kirjastojen sisäistä viestintää parantamaan perustettu akevaara.net tavoittaa tällä hetkellä suoraan sähköpostiin tulevilla ilmoituksilla käytännössä jo kaikki Vaara-kirjastojen työntekijät. AKE-vaaran uutiskirjeissä julkaistiin esimerkiksi lyhyitä ja ajankohtaisia aiheita alueelta, koulutus-tiedotuksia, nostoja kokouksista ja hankkeiden kuulumisia.

AKE-työnä jatkui myös vankilakirjastoyhteistyö Pyhäselän vankilan kanssa. Yhteistyöstä vastasi Joensuun lähikirjastojen johtaja Hanna Mielonen. Vuonna 2020 vankilahenkilökuntaa opastettiin muokkaamaan kirjasto vastaamaan mahdollisimman hyvin tavallisen yleisen kirjaston periaatteita. Uudistamistyönä kustantamoilta hankittiin kuvakirjalahjoituksia vankilaan suunniteltua Lue lapselle -toimintaa varten ja henkilökuntaa neuvottiin lukuhetkien kuvaamiseen ja tallentamiseen liittyvissä laitehankinnoissa. Lisäksi vankilakirjastossa järjestettiin Tuomas Liuksen kirjailijavierailu. Lainaustoiminta aloitettiin maaliskuussa, ja lainoja oli vuonna 2020 yhteensä 2311. Uusia asiakkaita Pyhäselän vankilakirjastoon saatiin vuoden aikana 139 kappaletta.

Käytännön työn lisäksi Hanna Mielonen osallistui valtakunnallisen Kirjastojen ja Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyöryhmän kokouksiin, joissa käsiteltiin muun muassa pienemmän Vankilakirjastotyön toimintamallia. Toimintamalli on tarkoitettu jalkauttaa valtakunnallisesti vuonna 2021.

Henkilöstö ja talous

Vuonna 2020 Joensuun seutukirjastossa oli yhteensä 86 vakituista työntekijää. Lisäksi kirjastossa työskenteli muualta palkan saavia työntekijöitä esimerkiksi hankkeissa. Seutukirjaston eri toimipisteissä saatiin vahvistusta myös tilapäisestä työvoimasta, kuten sijaisista, työssäoppijoista, työllistetyistä ja TET-harjoittelijoista.

Seutukirjastossa nähtiin myös henkilöstömuutoksia: useita pitkäaikaisia työntekijöitä jäi eläkkeelle vuoden 2020 aikana, ja monet paikoista saatiin myös täyttää. Isoimpana muutoksena Outokummun ja Polvijärven kirjastojen johtajuus yhdistettiin, kun Polvijärven entinen johtaja Hanna Mielonen siirtyi Joensuun lähikirjastojen johtajaksi. Samalla Polvijärven ja Outokummun kirjastoihin saatiin yhteinen kirjastonhoitajan paikka. Uusi kirjastonhoitajan paikka saatiin järjestettyä myös Lehmon kirjastoon. Molempien tehtävien ytimessä on aikuisten lukemisen edistäminen. Lisäksi pitkään täyttämättä olleeseen pedagogisen informaation tehtävään saatiin uusi työntekijä maaliskuussa 2020.

86
vakituista
työntekijää

Etäkahveista arkipäivää

Koronan aiheuttamasta työnteonkeskeytyksestä huolimatta seutukirjaston henkilökunta osallistui täydennyskoulutuksiin niin ahkerasti, että koulutuspäivien määrä kääntyi hienoiseen nousuun vuoteen 2019 verrattuna. Yhteensä koulutuspäiviä kertyi 285 eli 3,3 jokaista vakituista työntekijää kohden.

Osaltaan koulutuksiin osallistumisen vilkkautta selittää niin ikään korona: etäkoulutuksia alettiin järjestää ympäri Suomea ja niihin oli matalampi kynnys osallistua myös Pohjois-Karjalasta käsin, kun matkustamiseen ei tarvinnut varata aikaa. Lisäksi koulutusten kesto on lyhentynyt: puolen päivän mittaiseen koulutukseen osallistuminen on usein helpompaa kuin kokopäiväiseen. Myös lyhempiin koulutuksiin on ollut mahdollista osallistua etänä ja tallenteiden avulla sellaisista pienemmistäkin toimipisteistä, joista ei muuten henkilökuntatilanteen takia ole ollut mahdollista usein koulutuksiin lähteä.

Vaara-kirjastojen kevään yhteinen koulutuspäivä jäi pitämättä, mutta lokakuussa yhteinen koulutus järjestettiin kokonaan etäyhteyksin ensimmäistä kertaa. Koulutuspäivän teema oli ajankohtainen Digihyvinvointia ja työpajoja. Aamupäivän osuudessa vierailivat ulkopuoliset kouluttajat, mutta päivän toisesta osuudesta vastasivat Vaara-kirjastojen työryhmät. Joensuun seutukirjaston henkilökuntaa oli vetämässä asiakaspalvelu-, kokoelma-, tapahtuma- ja viestintäaiheisia työpajoja. Koulutuspäivä toteutettiin AKE-työnä. Muita AKE-toimintaan liittyviä koulutuksia olivat Mitä sä suosittelet? -aineistokoulutus, Runouden hankintaa ja kirjakaupan arkea sekä esihenkilöille suunnatut koulutukset Eri-ikäisyys vahvuudeksi työpaikalla ja Tervetuloa tulevaisuus.

Vaara-kirjastojen yhteiset etäkahvit käynnistyivät toden teolla vuoden 2020 aikana ja niitä järjestettiin ennen kaikkea AKE-työnä ja digihankkeen voimin. Syksyn etäkahvien aiheita olivat muun muassa erilaiset kansalaistaitoihin liittyvät verkkopalvelut (Suomi.fi, Kela, pankkipalvelut), sisäinen viestintä, uudistunut eKirjasto, aikuisten mediataidot sekä henkilökunnan pitämät kirjavinkit. Lisäksi digihankkeen tarjoamat koulutukset syvensivät henkilökunnan osaamista etenkin digiopastuksen osalta.

Yhteenveto Joensuun seutukirjaston taloudesta 2020

Toimintakulut tilastovuonna	6 025 449 €
Henkilöstökulut	3 116 368 €
Kirjastoaineistokulut	638 691 €
Tilakustannukset	1 595 126 €
Muut kulut	675 267 €

